

and youth sports schools. Innovative pedagogy. Odesa, 2019. – Issue 17 (1). P. 81-84.

9. Kuznetsova I.Yu. Formation of the readiness of future coaches from eastern martial arts for professional activity in children's and youth sports schools: Autoref. Thesis ... Cand. Ped. Sciences: 13.00.04. Dnipro, 2020. 23 p.

10. Lazorenko S.A., Panchuk A.P., Panchuk I.V., Lazorenko S.S., Kravchuk E.V., Posypayko A.O., Danilyuk M.M., Fishchuk I.M. Prospects for the introduction of binary educational and training classes into the system of multi-year training of athletes who specialize in martial arts. Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series № 15. Scientific and Pedagogical problems of Physical culture (Physical culture and Sports). Kyiv, 2021. – Issue 8 (139). P. 63-70.

11. Proskurin A.V., Stadnichenko V.S. Scientific-research competence as the basis of the future coach's readiness for sports selection. Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series № 15. Scientific and Pedagogical problems of Physical culture (Physical culture and Sports). Kyiv, 2023. – Issue 1 (159). P. 118-121.

12. Rusyn L.P., Sirenko P.O., Ilyukha L.M., Denisovets T.M., Kvak O.V., Bilobrova T.G. The results of the research-experimental verification of the program of ergotherapy of veteran sambo wrestlers with chronic injuries of the ankle joints. Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series № 15. Scientific and Pedagogical problems of Physical culture (Physical culture and Sports). Kyiv, 2022. – Issue 7 (152). P. 101-107.

13. Sazonov V.V. Correction of recovery processes in the body of qualified wrestlers: Autoref. Thesis ... Cand. of Scien. in Phys. Educ. : 24.00.01. Kyiv, 2017. 201 p.

14. Solodka O.V., Vanyuk D.V., Kusovska O.S., Kusovskyi O.O., Karpenko S.I. The program of formation of professional competences of martial arts coaches in the system of self-education. Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools. Zaporizhzhia, 2017. – Issue 76 (3). P. 32-38.

15. Turchynov A.V., Khatsaiuk O.V., Kulibaba S.O., Zadorozhnyi K.A., Bohdanov M.V., Volyanskyi V.G. Criteria and levels of readiness of single combat coaches to build tactical schemes for conducting duels with an opponent. Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series № 15. Scientific and Pedagogical problems of Physical culture (Physical culture and Sports). Kyiv, 2022. – Issue 8 (153). P. 98-104.

16. Khatsaiuk O.V., Rusyn L.P., Vanyuk D.V., Slatvinska A.A., Stetsenko D.Yu., Klyuka A.M., Sadovska I.Yu. Verification of the effectiveness of physical therapy methods for female students of higher education institutions after treatment of the coronavirus disease (COVID-19). Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series № 15. Scientific and Pedagogical problems of Physical culture (Physical culture and Sports). Kyiv, 2021. – Issue 8 (139). P. 110-117.

17. Khatsaiuk O.V., Syvokhop E.M., Volyanskyi V.G., Nesterov O.S., Delyamba M.M. The results of the research and experimental verification of the pedagogical conditions for the formation of the readiness of martial arts coaches to use tactical schemes in professional activities. Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series № 15. Scientific and Pedagogical problems of Physical culture (Physical culture and Sports). Kyiv, 2022. – Issue 11 (157). P. 139-145.

18. Khatsaiuk O.V., Ilyukha L.M., Panchuk A.P., Panchuk I.V., Mazur V.Y., Deryabkina T.V., Anatskyi R.V. Methodology of occupational therapy of martial arts coaches after treatment of coronavirus disease. Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series № 15. Scientific and Pedagogical problems of Physical culture (Physical culture and Sports). Kyiv, 2022. – Issue 7 (152). P. 119-128.

19. Tsarenko K.V., Veritov O.I., Symonik A.V. The problem of the development of professional and pedagogical competence of trainers-teachers of children's and youth schools in the process of professional development. Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools. Zaporizhzhia, 2017. – Issue 54 (107). P. 284-290.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.10(170).31
УДК: 96.062(083.74)(477):352(045)

Цьось А.В.
доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор,
Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДПОВІДНОСТІ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИХ ПОСЛУГ СТАНДАРТАМ ЯКОСТІ В МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ НА ПРИКЛАДІ СЛОБОЖАНЩИНИ, ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ТА ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ

Метою статті є дослідження особливостей забезпечення відповідності фізкультурно-спортивних послуг стандартам якості в малих та середніх територіальних громадах Слобожанщини, Дніпропетровської та Запорізької областей. З'ясовано, що в контексті децентралізації на рівні територіальних громад надання фізкультурно-спортивних послуг потребує модернізації відповідно до нових державних вимог щодо якості. Встановлено, що управління фізичною культурою і спортом відбувається на основі розробленої системи стандартів, які містять вимоги до ведення педагогічної діяльності з наданням фізкультурно-спортивних послуг. Практичне значення і перспективи для подальших досліджень тісно пов'язані з необхідністю розроблення й впровадження нових інноваційних стандартів із метою підвищення якості надання фізкультурно-спортивних послуг регіональними спортивними об'єктами. Подальшого вивчення потребує проблема пошуку можливостей для розширення повноважень територіальних громад щодо управління якістю фізкультурно-спортивних послуг, збільшення фінансування галузі фізичної культури і спорту задля вдосконалення матеріальної бази й залучення високопрофесійних працівників до підготовки спортсменів і активізації спортивно-оздоровчої діяльності населення.

Ключові слова: фізкультурно-спортивні послуги, стандарти якості, територіальні громади, фізкультура, спорт.

Tsos Anatolii. Ensuring compliance of physical culture and sports services with quality standards in small and medium-sized territorial communities on the example of Slobozhanshchyna, Dnipro and Zaporizhzhia Regions. The purpose of the article is to investigate the peculiarities of ensuring compliance of physical culture and sports services with quality standards in small and medium-sized territorial communities of Slobozhanshchyna, Dnipro and Zaporizhzhia regions. It was revealed that the management of physical culture and sports takes place on the basis of a developed system of standards, which is characterized by requirements for conducting pedagogical activities with the provision of physical culture and sports services. The need to comply with the standardization of educational requirements for physical culture and sports in territorial communities is explained by the need to improve the quality of provided physical culture and sports services, in particular through the development of special programs to improve the professional qualifications of physical culture teachers in regional sports facilities. The expansion of the powers of the authorities of territorial communities made it possible to develop individual models of the development of physical culture and sports, taking into account the needs of the population of a specific territorial community. Compliance with the requirements in the process of standardization of physical culture and sports provides an opportunity to improve the quality of provided physical culture and sports services in regional sports facilities. The practical significance and prospects for further research are explained by the need to develop and implement new innovative standards in order to improve the quality of provided physical culture and sports facilities in regional sports facilities. The problem of finding opportunities for expanding the powers of territorial communities regarding the quality management of physical culture and sports services, increasing financing of physical culture and sports with the aim of improving the material base and attracting highly professional workers for the training of athletes and the implementation of sports and health activities of the population needs further study.

Keywords: physical culture and sports services, quality standards, territorial communities, physical culture, sports.

Постановка проблеми. Фізкультурно-спортивні послуги мають відповідати сучасним стандартам якості, оскільки вони пов'язані зі здоров'ям і підтримкою здорового способу життя населення [18]. У малих і середніх територіальних громадах постає необхідність підвищення вимог до надання послуг у сфері фізкультури й спорту, приведення їх у відповідність до встановлених державних стандартів для підтримки високого рівня якості цих послуг.

Стандартизація освіти визначає рівень вимог, обов'язкових для повноцінної реалізації освітнього процесу. З огляду на це, важливою є відповідність встановлених вимог компетентностям, необхідним для реалізації професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту, яка тісно пов'язана зі здоров'ям людини. Розробка й запровадження нових стандартів є одним із провідних напрямів розвитку сучасної освіти фізкультурно-спортивного профілю [15].

Аналіз літературних джерел. Дослідженню стандартів управління фізичною культурою і спортом присвячено наукові розвідки В. Базенка [1], В. Приходька [13], Т. Дорофєєвої [5], В. Ашаніна [5], С. Домбровської [4], С. Вавренюк [4], В. Палюх [4], О. Жданової [9], Л. Чеховської [9], А. Ціпов'яз [17], В. Бондаренко [17] та ін.

Мета статті – дослідження особливостей забезпечення відповідності фізкультурно-спортивних послуг стандартам якості в малих та середніх територіальних громадах Слобожанщини, Дніпропетровської та Запорізької областей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стандарти управління якістю фізкультурно-спортивних послуг, зокрема в територіальних громадах, спираються на вимоги до теоретичних, організаційно-педагогічних основ фізичного виховання; нормативного, наукового, методичного, медичного, кадрового, матеріально-технічного, фінансового забезпечення фізичного виховання; управління системою фізичного виховання; принципів налагодження міжнародних зв'язків [9].

Поняття фізкультурно-спортивних послуг охоплює організацію і проведення фізкультурно-оздоровчої діяльності на спортивних об'єктах, спортивну реабілітацію, підготовку спортсменів до участі в спортивних змаганнях [17, с. 13]. Управління фізичною культурою і спортом відбувається на основі розробленої системи стандартів, що визначаються вимогами до здійснення педагогічної діяльності з надання фізкультурно-спортивних послуг, а також до розроблення навчальних програм для викладання фізичної культури [7, с. 42].

У територіальних громадах на розвиток фізичної культури і спорту значний вплив здійснила децентралізація влади, що спричинило зміни в організаційних підходах до надання фізкультурно-спортивних послуг і певні ускладнення в процесі їх стандартизації [11, с. 295]. З огляду на це, ефективність реалізації процесів «запуску» фізкультурної і спортивної діяльності залежить від стратегій управління органів територіальних громад. Зокрема рішень щодо розподілення фінансового забезпечення матеріальної бази й працівників регіональних спортивних об'єктів.

Розширення повноважень органів влади територіальних громад відкрило можливість для розроблення регіональних моделей розвитку фізичної культури і спорту з урахуванням потреб населення конкретної територіальної громади [16, с. 61]. На рівні територіальних громад у контексті децентралізації влади надання фізкультурно-спортивних послуг потребує модернізації відповідно до нових державних вимог щодо якості [14].

Спираючись на вимоги, закладені в державних стандартах, кожна територіальна громада має розробляти власні плани розвитку фізичної культури і спорту з орієнтацією на забезпечення високого рівня якості цієї роботи загалом і фізкультурно-спортивних послуг регіональних спортивних об'єктів зокрема [12]. Метою спеціальних програм розвитку має бути покращення рівня фізкультурно-спортивних послуг, що надаються населенню на територіальних спортивних об'єктах громад. Окрім розроблення планів і програм розвитку фізичної культури і спорту в малих і середніх територіальних громадах, мають братися до уваги інші чинники, необхідні для дотримання рівня якості надаваних послуг. Передусім це збільшення фінансування спортивної сфери, покращення матеріальної бази для спортивних занять, підвищення професійної кваліфікації працівників, налагодження міжрегіональних зв'язків на основі співробітництва зі спеціалізованими спортивними об'єктами, на

яких може проходити практика спортсменів і студентів закладів освіти фізкультурно-спортивного профілю та обмін професійним досвідом, підготовка й проведення спортивних змагань [13].

Одним із ключових у забезпеченні відповідності фізкультурно-спортивних послуг стандартам якості є питання забезпечення здоров'я населення в малих і середніх територіальних громадах, дотримання здорового способу життя людей, що вимагає залучення бізнесу до фінансування спортивно-оздоровчої діяльності територіальних громад для широкого впровадження фізичної активності в щоденний побут [8]. Проте спостерігаються певні проблеми з дотриманням здорового способу життя населення територіальних громад, зумовлені низьким рівнем зацікавленості в спортивних заняттях і, як наслідок, незначною залученістю до спортивної діяльності. Більше того, на загал, мотивацію населення малих і середніх територіальних громад до фізичної культури й спортивно-оздоровчої реабілітації можна охарактеризувати як низьку, що не дає змоги досягати високих результатів у фізкультурі і спорті й підтримувати необхідний рівень розвитку фізкультурно-спортивної діяльності в громадах [10].

Відсутність єдності й однотайності в питаннях надання фізкультурно-спортивних послуг у різних територіальних громадах гальмує процес забезпечення їх відповідності стандартам якості. Окрім того, існує розбіжність якості освіти з фізичної культури та якості фізкультурно-спортивних послуг, що надаються в територіальних громадах, зокрема людям із особливими потребами. Труднощі в забезпеченні відповідності фізкультурно-спортивних послуг стандартам якості в територіальних громадах можуть бути викликані відсутністю або недостатньою кількістю висококваліфікованих спеціалістів в галузі фізичної культури і спорту в малих містах і селах [3]. Низький рівень медичного обслуговування, слабка інфраструктура, недостатність ефективного методологічного забезпечення, незлагодженість роботи організаційних структур територіальних громад також негативно впливають на дотримання стандартів при наданні фізкультурно-спортивних послуг.

При розробленні стандартів якості фізкультурно-спортивних послуг має враховуватися регіональна специфіка територіальних об'єктів із ключовими показниками державного розвитку фізичної культури і спорту [6]. Відповідність фізкультурно-спортивних послуг стандартам якості зумовлює створення сприятливих умов для занять фізичною культурою і спортом, підвищення рівня залученості населення до здорового способу життя та спорту, привернення висококваліфікованих кадрів до роботи у малих і середніх територіальних громадах [2].

Висновки. З'ясовано, що на рівні територіальних громад у контексті децентралізації влади надання фізкультурно-спортивних послуг потребує модернізації відповідно до нових державних вимог щодо якості надавання фізкультурно-спортивних послуг. Встановлено, що управління фізичною культурою і спортом відбувається на основі розробленої системи стандартів, які містять вимоги до ведення педагогічної діяльності з наданням фізкультурно-спортивних послуг. Необхідність дотримання наведених у стандартах освітніх вимог до фізичної культури і спорту в територіальних громадах пояснюється потребою підвищення якості надаваних фізкультурно-спортивних послуг, зокрема через розробку спеціальних програм для підвищення професійної кваліфікації викладачів фізичної культури в регіональних спортивних об'єктах громад. Розширення повноважень органів влади територіальних громад відкрило можливість для розроблення регіональних моделей розвитку фізичної культури і спорту з урахуванням потреб населення кожної окремої територіальної громади. Зазначено, що впровадження таких моделей підвищило активність регіональних спортивних об'єктів, що відобразилось і на якості фізкультурно-спортивних послуг, які надаються населенню в окремих територіальних громадах.

Перспективи подальших досліджень. Практичне значення і перспективи для подальших досліджень тісно пов'язані з необхідністю розроблення й впровадження інноваційних стандартів із метою підвищення якості надаваних фізкультурно-спортивних послуг на регіональних спортивних об'єктах. Подальшого вивчення потребує проблема пошуку можливостей для розширення повноважень територіальних громад щодо управління якістю фізкультурно-спортивних послуг, збільшення фінансування фізичної культури й спорту задля вдосконалення матеріальної бази й залучення високопрофесійних працівників до підготовки спортсменів і активізації спортивно-оздоровчої діяльності населення.

Література

- 1.Базенко В. А. Розвиток фізичної культури та спорту на рівні територіальної громади в умовах децентралізації влади в Україні : дис. ... к. н. з держ. упр. : 25.00.04. Одеса, 2019. 267 с.
- 2.Бондар А., Петренко І., Томенко О. Сучасні тенденції управління фізичною культурою і спортом в Україні. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2021. Вип. 6. № 86. С. 57–64.
- 3.Бондарчук Н. Я., Чернов В. Д., Щерба М. Ю. Нагальні проблеми та структурно-функціональна модель організації рекреаційної діяльності населення України за місцем проживання. *Україна. Здоров'я нації*. 2019. № 2. С. 21–25.
- 4.Домбровська С. М., Вавренюк С. А., Палух В. В. Державне регулювання фізичної культури та спорту в Україні. НУЦЗУ, 2020. 313 с.
- 5.Дорофєєва Т. І., Ашанін В. С. Проблема управління фізичною культурою і спортом в умовах сільських територіальних громад : посібник. Харків: ХДАФК, 2022. 183 с.
- 6.Дорофєєва Т.І. Проблема використання стандартів до покращення якості управління розвитком фізичної культури і спорту в умовах територіальних громад. *Спорт та фізичне виховання у закладах вищої освіти. Сучасність та майбутнє*. Запоріжжя, 2021. С. 29–33.
- 7.Дорофєєва Т.І. Стандарти управління в розвитку фізичної культури і спорту : посібник. Харків : ХДАФК, 2021. 100 с.
- 8.Dorofieieva T. An attempt to determine the focus of the strategy of development of physical culture and sport in rural areas of Ukraine by expert evaluation. *VIREF Revista de Educación Física*. 11, 3 (nov. 2022). P. 87–103.
- 9.Жданова О.М., Чеховська Л.Я. Основи управління сферою фізичної культури і спорту : навч. посіб. Львів : ЛДУФК, 2017. 243 с.
- 10.Імас Є., Андрєєва О. Розвиток спортивної інфраструктури як чинник залучення різних груп населення до оздоровчо-рекреаційної рухової активності. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2022. № 4. С. 27–30.

11. Оніщук Л.М., Головань А.Л. Розвиток фізичної культури і спорту в територіальних громадах Полтавського регіону. 2022.
12. Приходько В.В., Дорофєєва Т.І. Обґрунтування наукової розробки теми розвитку спорту в умовах об'єднаних територіальних громад. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*. 2020. Вип. 10. № 29. С. 197–203.
13. Приходько В. Розвиток спорту в умовах об'єднаних територіальних громад. Дніпро : Інновація, 2020. 348 с.
14. Prykhodko V., Tomenko O. Innovative Approach to the Strategic Management of the Olympic Sport Reform in Ukraine. *Marketing and Management of Innovations*. 2019. 1. P. 357–366.
15. Романенко С.С. Стратегічні вектори розвитку спортивно-оздоровчої діяльності в умовах глобальних викликів: національні особливості та завдання управління : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. Одеса, 2022. 413 с.
16. Цимбалюк С.М. Роль ОМС у розвитку спортивно-оздоровчої сфери в територіальних громадах. 2021.
17. Ціпов'яз А.Т., Бондаренко В.В. Організація і управління фізичною культурою і спортом. Кременчук : КПК, 2019. 128 с.
18. Шавель Х.Є. Деякі аспекти харчування студентів. *Розвиток фізичної культури та спорту в умовах воєнного стану*. м. Ченстохова, Республіка Польща, 2022. С. 116–119.

References

1. Bazenko, V.A. (2019). *Rozvytok fizychnoi kultury ta sportu na rivni terytorialnoi hromady v umovakh detsentralizatsii vlady v Ukraini* [Development of physical culture and sports at the level of the territorial community in the conditions of decentralization of power in Ukraine: dissertation]. Candidate's thesis. Odesa [in Ukrainian]
2. Bondar, A., Petrenko, I., & Tomenko, O. (2021). Suchasni tendentsii upravlinnia fizychnoiu kulturoiu i sportom v Ukraini [Modern trends in the management of physical culture and sports in Ukraine]. *Slobozhanskyi nauково-sportyvnyi visnyk – Slobozhan scientific and sports bulletin*, 6(86), 57–64 [in Ukrainian]
3. Bondarchuk, N.Ia., Chernov, V.D., & Shcherba, M.Iu. (2019). Nahalni problemy ta strukturno-funktsionalna model orhanizatsii rekreatsiinoi diialnosti naselennia ukraïny za mistsem prozhyvannia [Urgent problems and a structural-functional model of the organization of recreational activities of the population of Ukraine by place of residence]. *Ukraina. Zdorovia natsii – Ukraine. The health of the nation*, 2, 21–25 [in Ukrainian]
4. Dombrovska, S.M., Vavreniuk, S.A., & Paliukh, V.V. (2020). *Derzhavne rehuliuвання fizychnoi kultury ta sportu v Ukraini* [State regulation of physical culture and sports in Ukraine]. NUTS ZU [in Ukrainian]
5. Dorofieieva, T.I., & Ashanin, V.S. (2022). *Problema upravlinnia fizychnoiu kulturoiu i sportom v umovakh silskykh terytorialnykh hromad* [The problem of managing physical culture and sports in the conditions of rural territorial communities]. Kharkiv : KhDAFK [in Ukrainian]
6. Dorofieieva, T.I. (2021). Problema vykorystannia standartiv do pokrashchennia yakosti upravlinnia rozvytkom fizychnoi kultury i sportu v umovakh terytorialnykh hromad [The problem of using standards to improve the quality of managing the development of physical culture and sports in the conditions of territorial communities]. *Sport ta fizychno vykhovannia u zakladakh vyshchoi osvity. Suchasnist ta maibutnie – Sports and physical education in institutions of higher education. The present and the future*. Zaporizhzhia, 2021. 29–33.
7. Dorofieieva, T.I. (2021). *Standarty upravlinnia v rozvytku fizychnoi kultury i sportu* [Management standards in the development of physical culture and sports]. Kharkiv : KhDAFK [in Ukrainian]
8. Dorofieieva, T. (2022). An attempt to determine the focus of the strategy of development of physical culture and sport in rural areas of Ukraine by expert evaluation. *VIREF Revista de Educación Física*, 11(3). 87–103 [in English]
9. Zhdanova, O.M., & Chekhovska, L.Ia. (2017). *Osnovy upravlinnia sferoiu fizychnoi kultury i sportu* [Basics of management in the field of physical culture and sports: teaching]. Lviv : LDUFK [in Ukrainian]
10. Imas, Ye., & Andriieieva, O. (2022). Rozvytok sportyvnoi infrastruktury yak chynnyk zaluchennia riznykh hrup naselennia do ozdorocho-rekreatsiinoi rukhovoï aktivnosti [The development of sports infrastructure as a factor in the involvement of various population groups in health-recreational physical activity]. *Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu – Theory and methods of physical education and sports*, 4, 27–30 [in Ukrainian]
11. Onishchuk, L.M., & Holovan, A.L. (2022). *Rozvytok fizychnoi kultury i sportu v terytorialnykh hromadakh Poltavskoho rehionu* [Development of physical culture and sports in territorial communities of the Poltava region] [in Ukrainian]
12. Prykhodko, V.V., & Dorofieieva, T.I. (2020). Obgruntuvannia naukovoi rozrobky temy rozvytku sportu v umovakh obiednanykh terytorialnykh hromad [Justification of the scientific development of the topic of sports development in the conditions of united territorial communities]. *Fizychna kultura, sport ta zdorovia natsii – Physical culture, sport and health of the nation*, 10(29), 197–203 [in Ukrainian]
13. Prykhodko, V. (2020). *Rozvytok sportu v umovakh obiednanykh terytorialnykh hromad* [Development of sports in the conditions of united territorial communities]. Dnipro : Innovatsiia [in Ukrainian]
14. Prykhodko, V., & Tomenko, O. (2019). Innovative Approach to the Strategic Management of the Olympic Sport Reform in Ukraine. *Marketing and Management of Innovations*, 1, 357–366 [in English]
15. Romanenko, S.S. (2022). Stratehichni vektory rozvytku sportyvno-ozdorovchoi diialnosti v umovakh hlobalnykh vyklykiv: natsionalni osoblyvosti ta zavdannia upravlinnia [Strategic vectors of the development of sports and health activities in the conditions of global challenges: national features and tasks of management]. *Doctor's thesis*. Odesa [in Ukrainian]
16. Tsymbaliuk, S.M. (2021). *Rol OMS u rozvytku sportyvno-ozdorovchoi sfery v terytorialnykh hromadakh* [The role of LGUs in the development of the sports and recreation sphere in territorial communities] [in Ukrainian]
17. Tsipoviaz, A.T., & Bondarenko, V.V. (2019). *Orhanizatsiia i upravlinnia fizychnoiu kulturoiu i sportom* [Organization and management of physical education and sports]. Kremenчук : KPK [in Ukrainian]

18. Shavel, Kh.Ie. (2022). Deiaki aspekty kharchuvannia studentiv [Some aspects of student nutrition]. *Rozvytok fizychnoi kultury ta sportu v umovakh voiennoho stanu – Development of physical culture and sports under martial law*. Chenstokhova, Respublika Polshcha, 2022. 116–119 [in Ukrainian]

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.10(170).32

УДК 796.011.1:616-056.2-055.25:159.9425-053.6:591.134.5

Чеховська Л. Я.
доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор,
завідувач кафедри фітнесу та рекреації
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського
Мартин П.М.
кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
доцент кафедри здоров'я, фітнесу та рекреації
Національний університет фізичного виховання і спорту України
Коваленко О.В.
старший викладач кафедри фізичного виховання,
Київський національний економічний університет імені В. Гетьмана,
Ковтун О.О.
старший викладач кафедри фізичного виховання,
Київський національний економічний університет імені В. Гетьмана
Ковальчук Д.Р.
старший викладач кафедри фізичного виховання,
Київський національний економічний університет імені В. Гетьмана

СТРАТЕГІЇ КОРЕКЦІЇ ФІЗИЧНОГО ТА ЕМОЦІЙНОГО СТАНІВ ДІВЧАТ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ МАСИ ТІЛА

У статті здійснено аналіз наявних стратегій рухової активності, спрямованих на корекцію фізичного та емоційного стану дітей підліткового віку з порушеннями маси тіла. Мета дослідження – дослідити наявні підходи до корекції фізичного та емоційного станів дівчат підліткового віку з порушеннями маси тіла. Методи дослідження. Для вирішення мети дослідження використано теоретичний аналіз фахової науково-методичної літератури, документальних матеріалів, компаративний аналіз, педагогічні методи дослідження. Результати дослідження. На основі системного аналізу фахової літератури та документальних матеріалів встановлено поширеність порушень маси тіла серед дітей та підлітків у світі та Україні. Виділено глобальні тенденції ожиріння серед дітей, підлітків за статтю. Охарактеризовано чинники, що призводять до порушення маси тіла: зниження рухової активності, недостатність сну, порушення харчової поведінки, психологічний стан. Здійснено аналіз програмних документів щодо підвищення рівня рухової активності, які спрямовані на: впровадження стратегій і програм рухової активності дітей та підлітків, що довели свою ефективність; розробку дієвої системи мотивації та заохочення залучення до рухової активності; узгодження мультисекторальних стратегій забезпечення можливостей ведення активного способу життя, підвищення якості освіти в сфері фізичного виховання у закладах освіти всіх рівнів. Системний аналіз фахової літератури дозволив підсумувати наявні підходи щодо стратегій корекції показників фізичного та емоційного станів дівчат підліткового віку з порушеннями маси тіла. Висновки. На основі зібраного матеріалу узагальнено рекомендації щодо підвищення рівня залучення дітей та підлітків до програм рухової активності, спрямованих на корекцію фізичного та емоційного станів дівчат підліткового віку з порушеннями маси тіла.

Ключові слова: рухова активність, фізичний стан, здоров'я, порушення маси тіла, дівчата, підлітки, корекція.

Chekhovska L., Martyn P., Kovalenko O., Kovtun O., Kovalchuk D. «Strategies for correction of physical and emotional states in adolescent girls with body weight disorders» Abstract. The article analyzes existing strategies of physical activity aimed at correcting the physical and emotional states in adolescents with body weight disorders. The aim of the study was to investigate the existing approaches to correcting the physical and emotional state in adolescent girls with body weight disorders. Methods. Theoretical analysis of special scientific and methodological literature and documentary materials, comparative analysis, and pedagogical methods were used. Research results. Based on a systematic analysis of specialized literature and documentary materials, the prevalence of body weight disorders among children and adolescents worldwide and in Ukraine was evaluated. Global trends in childhood and adolescent obesity were highlighted. Factors leading to weight disorders were characterized, including decreased physical activity, insufficient sleep, eating behavior disorders, and psychological status. An analysis of program documents aimed at increasing the level of physical activity was carried out, focusing on the implementation of effective strategies and programs for the physical activity of children and adolescents. The development of an effective motivation and incentive system for engaging in physical activity, coordination of multisectoral strategies to promote an active lifestyle, and the improvement of the quality of physical education in educational institutions at all levels were discussed. A systematic analysis of specialized literature allowed summarizing existing approaches to correction strategies for the physical and emotional well-being of adolescent girls with